

Božena Němcová

OV3BP_VOCD Významné osobnosti českých dějin

Kristýna Miřejovská

Charakteristika doby

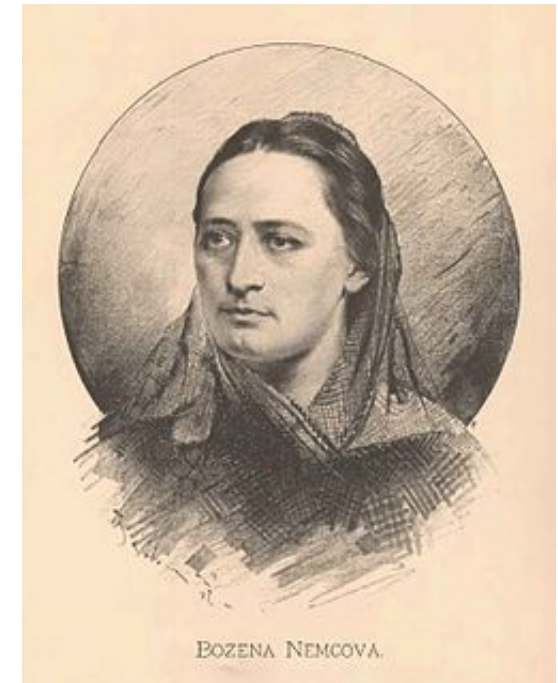
- Osvícenecké reformy -> české měšťanstvo -> opora národního obrození
- NO – proces národního uvědomění, utváření novodobého českého národa
- 4. fáze národního obrození (1848-1859) – Božena Němcová
- 1848 – střet dvou koncepcí – liberární (Palacký, Havlíček) X radikálně-demokratická (Karel Sabina, J. V. Frič)
- 17. a 18. století – úpadek prestiže češtiny -> NO – snaha o položení základů české obrozenecké literatury, zachovat existenci češtiny, kodifikace normy

Charakteristika doby

- Vláda císaře Františka I. (1792-1835) – zpátečník, zaostalost země
- Františkovsko-metternichovský absolutismus – snaha o neměnnost, stabilitu, policejní dozor, špehování lidí, cenzura
- 1811 – občanský zákoník – rovnost občanů před zákonem
- 1835 na trůn Ferdinand V. Dobrotivý – vládne za něj Metternich
- Růst politického uvědomění, nastolena otázka národní svobody
- Revoluce 1848 – zasáhla celou Evropu
- Prosinec 1848 na trůn František Josef I.

Život Boženy Němcové

- 4. 2. 1820 Vídeň – 21. 1. 1862 Praha
- původní jméno - Barbora Panklová
- povídkářka, publicistka, autorka a sběratelka pohádek, etnografka a folkloristka, autorka básní a překladů
- řadila se mezi buditele národního obrození
- Dětství prožila v Ratibořicích u České Skalice
- Vychována ve Chvalkovících - 1830-33
- Vzdělání minimální

Život Boženy Němcové

- Provdána za úředníka finanční stáže – Josefa Němce
- Měla tři syny a dceru
- Časté stěhování – Čerevný Kostelec, Josefov, Litomyšl, Polná, Praha, Domažlice, Nymburk, Liberec, Uhry, Slovensko
- 1842-45 – Praha – styk s vlasteneckou kulturní společností
- Do roku 1848 žili na Chodsku – lidové zvyky a pověsti
- Členkou Českomoravského bratrstva
- S manželem se vzdalují v názorech -> žijí odděleně
- Milenci – např. Dušan Lambl, Hanuš Jurenka, Ivan Helcelet

Přátelé Boženy Němcové

- Borovský, Frič, Čelakovský, Erben, Purkyně, Světlá, Podlipská a slovenští spisovatelé Samo Chalupka, Ján Chalupka, Janko Kráľ nebo Andrej Sládkovič, Antonie Reissová
- Jan Čejka, Václav Bolemír Nebeský (vybízel v Květech aby český lid činili “látkou v umění”)
- František Matouš Klácel – Českomoravské Bratrstvo

Monografická literatura o Boženě Němcové

- Václav Tille, Zdeněk Nejedlý, Julius Fučík
- Problém jejího narození – Miroslav Ivanov, Helena Sobková
- Stala se inspirací pro další básníky 20. století – František Halas (Naše paní Božena Němcová), Jaroslav Seifert (Vějíř Boženy Němcové, básnická skladba Píseň o Viktorce)
- Inspirace pro výtvarné umění – Josef Mánes, Mikoláš Aleš, Max Švabinský, Adolf Kašpar
- Naše paní Božena Němcová:

"Barunka panence ještě šeptá,
na vřetena stromů se slunce navíjí,
děvčátka se nikdo neptá,
a tak vdali ji."

Vančura o Boženě Němcové

- “Božena Němcová je geniální spisovatelka a všechno, co je lidské, a všechno, co je životné, je v ní obsaženo. Její dílo se přebudovává podle potřeb a rytmu současného života. Pokaždé vstupuje tak do popředí jiná složka jejího díla a mění seskupení všech složek ostatních. To jsou právě znaky nesmrtelnosti, to jsou znaky arciděl.”

Literární tvorba

- Vnesla do díla realitu českého venkova pomocí postav venkovského světa, zpodobováním pracovních zvyklostí, výjevů vesnického životního a ročního cyklu
- Projevovala zájem o zvyky české i slovenské lidové kultury
- Chtěla přispět k rozvoji českého národního života
- Silně na ni působila babička – Magdaléna Novotná a také vliv panského dvora (i během vychování ve Chvalkovicích)
- Literární dílo Schillera – základ jejích lit. znalostí

Literární tvorba

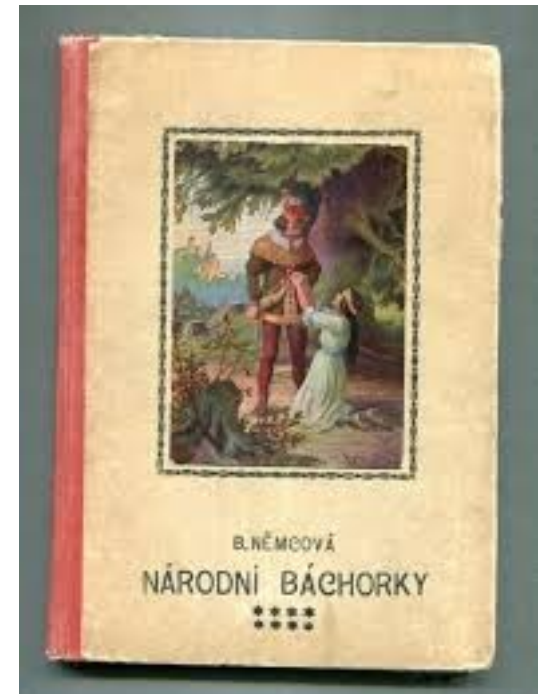
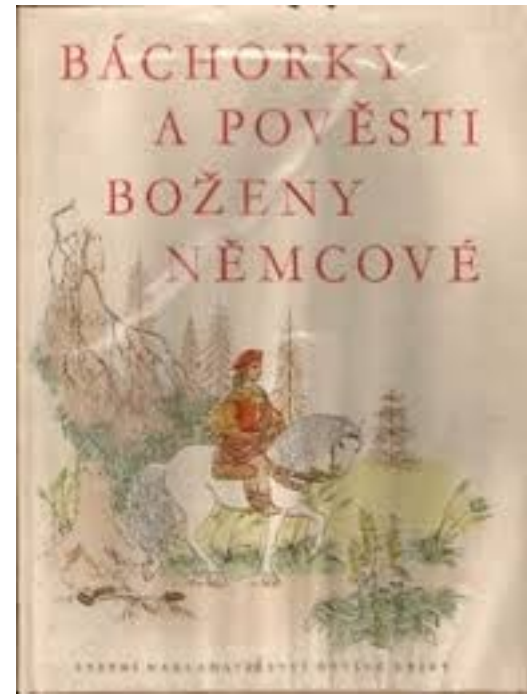
- V jejím díle můžeme spatřit romantické touhy po světě lidštějším a spravedlivějším, ale také prvky realistické
- O českou literaturu a český národní život se začala zajímat v Polné
- Její první díla byla básnická, avšak ta neodhalila její talent
- 1844 – České včely – pověsti: Silná Ctibor, Devět křížů, Rousín
- Publicistická próza – Obrazy z okolí domažlického
- Inspirace venkovským lidem – Domácí nemoc, Dlouhá noc, Obrázek vesnický
- Téměř jako jedina u s tolik vyzdvihuje dobro a kladný charakter lidí

Literární tvorba - pohádky

- Slovenské pohádky a pověsti (1857-58)
- V pohádkách zvýraznila ideu absolutní spravedlnosti a motiv spravedlivé vlády, jednoznačně dává zvítězit lásce a dobru a straní důmyslnému lidovému hrdinovi rodu mužského i ženského

Národní báchorky a pověsti

- Celá sbírka lidových vyprávění, pohádek a pověstí
- Červen 1845 – listopad 1847
- Čerpala ze své paměti – hodně pohádek si pamatovala z vyprávění a dětství
- Inspirace – německé sbírky legend a pověstí
- 7 sešitů (3.-7. sešit – náměty z Domažlicka)
- Umělecké zpracování, ne národopisná dokumentárnost
- Oceněno: Tyl, Havlíček, Sabina

Divá Bára

- První vydání – 1856
- Kratší vesnická povídka
- Bára – jiná než ostatní, ostatní se jí straní -> prvek romantismu
- Spousta vesnických výjevů
- Prvky realismu – kritika morálky společnosti, autorka se jí tím snaží napravit
- Podrobný popis charakterů postav
- Barvitý popis přírody a okolí
- Hlavní téma - zaslepenost společnosti předsudky

Větší prózy

- Babička (1855)

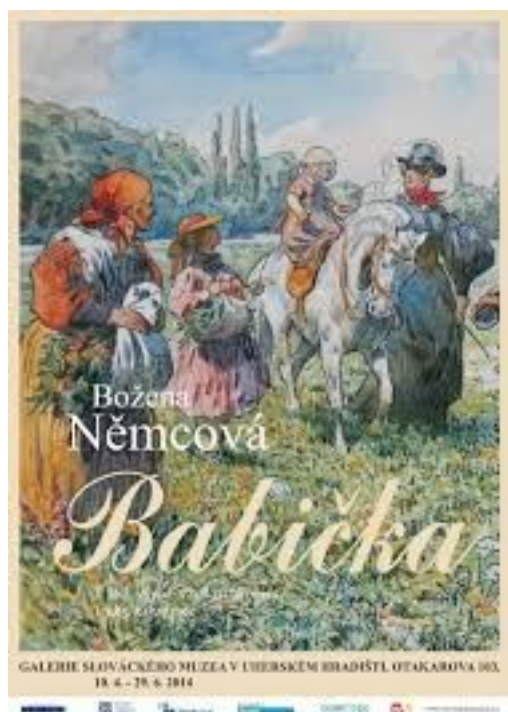
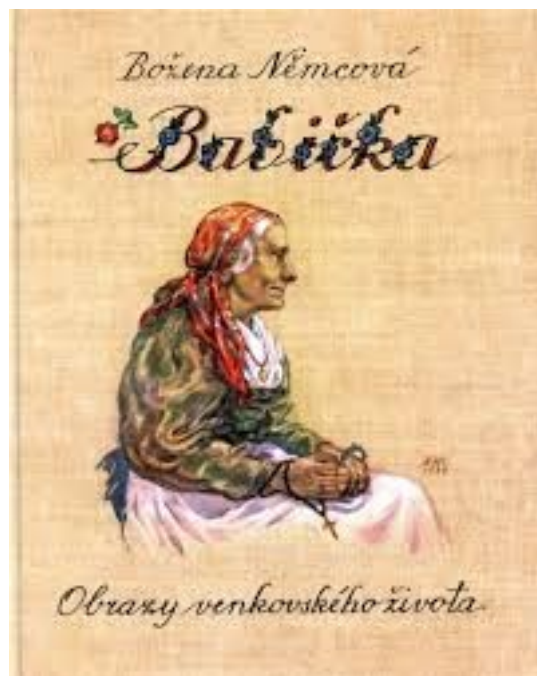
- Pohorská vesnice – život prostých obyvatel vesnice blízko německých hranic, kde panuje hrabě Břenský
- V zámku a podzámčí – zobrazuje rozdíl mezi životem bohatých a chudých

Babička

- 1855
- podtitul Obrazy z venkovského života
- Námět pro napsání knihy – smrt jejího syna Hynka
- postava dobrého člověka - Magdalena Panklová
- Místo - Staré Bělidlo
- Babička je ztělesněním lásky, dobra, zbožnosti a laskavosti
- dvě základní linie
- Vyšla ve 4 sešitech

(C) Prague City Life

Filmové adaptace Babičky

- Z roku 1940 – černobílá, babička – Terezie Brzková, Barunka – Nataša Tánská, režie – František Čáp
- Z roku 1971 – barevná, babička – Jarmila Kurandová, Barunka – Libuše Šafránková, režie – Antonín Moskalyk

Tille o Babičce

- “Styl Němcové nebyl dostižen žádným ze současníků a v pozdější české literatuře je málo příkladů tak dokonalé, vyrovnané harmonie slova a myšlenky, tak čistého a prostého výrazu citu a tak přirozené a přec umělé a vystižené mluvy.”

-> vrcholné jazykově umělecké dílo své doby

Básnická osobnost Boženy Němcové – A. Novák

- Čemu se můžeme u této složité lidské bytosti obdivovat? Je to její přirozenost a přesnost, nebo její hluboké poznání? Nebo myšlenkové odvaze, u tehdejších žen neobvyklé, s níž se ponořila do hloubky lidské existence a zkušenosti? Nebo onomu instinktu, který ji vždy ochránil před lidským bludem? Byli bychom nejen křivdovci, ale i k Boženě Němcové nespravedliví, kdybychom nepochopili, že právě tyto složky její individuality stojí za tím, co bylo jejího života cílem a smyslem, a jenž byl v její době vnějším životním, která ze žen své doby, pokorně, chudě a nuzně činila vždy jasnou a věrnou vyznavačku života a jeho radostnou a plesnou pěvkyni.

Básnická osobnost Boženy Němcové – part 1 [Zpracováno D. Štefánek](#)

NOVÁK, Arno. Básnická osobnost Boženy Němcové. Národní listy. 21. 1. 1912, roč. 52, č. 20, s. 2. ISSN 1214-1240.

Články

- Karel Čapek
- Jan Neruda

Knihy

- texty (11 MB)
- aplikace/pdf (214 kB)

part 1 part 2 part 3 part 4 part 5 (AMR)

Básnická osobnost Boženy Němcové. (K padesátému výročí její smrti dne 21. ledna 1912.)

K nejdramatičtějším zjevům v rozvířeném divadle našeho novověkého dějepisného života patří bez sporu ony složitě a namnoze záhadné postavy, které svou činností, svými myšlenkami a svými díly dávají vlastně avéraz přechodné a kritické době padesátých let předělného věku. Jejich osudy, skoro vždy

Použitá literatura a zdroje

- <http://arne-novak.phil.muni.cz/books/basnicka-osobnost-bozeny-nemcove-novak-nl-1912>
- KUBKA, František a Miloslav NOVOTNÝ. Božena Němcová. Praha: V. Neubert a synové, 1941. Kořeny (V. Neubert a synové).
- ŮTRUBA, Mojmír a Květa HOMOLOVÁ (eds.). Čeští spisovatelé 19. století: studijní příručka. Praha: Československý spisovatel, 1971.
- HRABÁK, Josef, Zdeňka TICHÁ a Dušan JEŘÁBEK. Průvodce po dějinách české literatury. Praha: Orbis, 1976. Pyramida (Orbis).
- DVOŘÁK, Karel, VODIČKA, Felix (ed.). Dějiny české literatury. Praha: Československá akademie věd, 1960.
- GALÍK, Josef, MACHALA, Lubomír a Eduard PETRŮ (eds.). Panorama české literatury: (literární dějiny od počátků do současnosti). Olomouc: Rubico, 1994. ISBN 80-85839-04-0.
- ŠŤASTNÝ, Radko. Čeští spisovatelé deseti století. Praha: HQ Kontakt, 2001. ISBN 80-903071-0-8.
- NOVÁK, Jan Václav a Arne NOVÁK. Přehledné dějiny literatury české: od nejstarších dob až do politického osvobození. V Olomouci: nákladem R. Prombergera, 1922.